

Autor: Bohatá Marie

Pro ASPI zpracoval a do ASPI vložil Josef Kunášek, 1996

Obecný model etického rozhodování není vzorec, který lze naplnit údaji a dospět k jednoznačnému řešení. Je to vlastně série otázek (etika je proces, nikoliv řešení samo o sobě), které slouží k vyloučení nepodstatných informací, identifikaci vlastního etického problému (pokud existuje) a navržení principů, na nichž může spočívat etické řešení. Poskytuje rámec nebo návod pro logickou analýzu etických dilemat a pro hledání řešení. Je to nástroj usnadňující rozhodování, který umožňuje strukturovat přemýšlení o komplexních, vícerozměrných a ne vždy jasně formulovaných problémech. Navádí, jak uvažovat o etických problémech, ale nedává a ani nemůže dávat návod, jak konkrétně rozhodnout.

Model sestává ze sedmi kroků:

1. Identifikace relevantních fakt
2. Identifikace etických problémů
3. Identifikace hlavních aktérů
4. Návrh možných alternativ
5. Identifikace etického obsahu alternativ
6. Identifikace praktických omezení
7. Rozhodnutí a návrh opatření, jež je třeba učinit.

Použití jakéhokoliv modelu vyžaduje aplikaci etických principů. Jde o univerzální principy, které jsou aplikovány v konkrétní situaci. Na ukázkou uvádíme čtyři základní principy rozhodování a jejich morální odůvodnění.

1. Princip vycházející z teorie užitku

Etické problémy mají pozitivní i negativní důsledky, ať přímé či nepřímé. Morální je takové rozhodnutí, které přináší co největší blaho pro co největší počet lidí. Tento postup je založen na předpokladu, že každý člověk

má právo na respekt a autonomii bez ohledu na náklady, které jsou s tím spojeny.

2. Princip "Zlatého pravidla"

Tento princip vychází z křesťansko-židovské tradice vyžadující chovat se k ostatním tak, jak si daná osoba přeje, aby se ostatní chovali k ní.

3. Princip "Kantovský"

Každý člověk má svá základní práva, která musejí být respektována. Respektovat tato práva znamená, že všechna opatření mající na dotyčnou osobu nějaký přímý či nepřímý dopad je nutno s touto osobou konzultovat. Jednání je morální, jestliže minimalizuje porušení práv ostatních zájmových skupin.

4. Princip osvíceného vlastního zájmu

Těm, kteří zdůrazňují úlohu tzv. vlastního zájmu při rozhodování (self-interest), lze nabídnout princip, který zahrnuje jak prvky analýzy pozitivních i negativních dopadů, tak prvky analýzy práv. "Osvícení egoisté" se snaží maximalizovat svůj vlastní prospěch takovým způsobem, aby co nejméně poškodili ostatní zúčastněné. Zdůvodnění je toto: Ačkoliv každá osoba má právo být respektována, více je třeba věnovat individuální svobodě výběru a právu vlastnit a disponovat soukromým vlastnictvím. Jednání je morálně správné, zvyšuje-li prospěch jednotlivce způsobem, který úmyslně nepoškozuje druhé. Implicitně se předpokládá, že celkový prospěch kompenzuje neúmyslně způsobená strádání druhých.